

Ганна Рось

ЄДИНА НАЗАВЖДИ

1904 рік. Дорога в Читу

Сидячи в поїзді, що прямував в Читу, молодий лікар Валентин Ясенецький-Войно читав недавно видану книгу французького хірурга Лежара про методи невідкладної хірургії. Книгу він вже прочитав від кірки до кірки, неодмінно повертався до деяких моментів, перечитував їх і робив виписки в блокнот. Через кілька діб дороги поїзд прибув до Іркутська. Звідси до Чити ще пару діб їзди. Валентин вирішив трохи розім'ятися.

— Скільки стоянка? — запитав він у провідниці.

— Тридцять хвилин, не запізнюйтесь, пане, — відповіла вона, витираючи поручні.

Валентин вийшов на перон. Було морозно, почало вечоріти. Подарований сестрою Вікторією шарф був дуже доречним, Валентин сильніше укутав шию. Мужики вискакували на платформу, щоб покурити, хоча в вагоні вони диміли досить.

— Гарячі пельмені, пиріжки з м'ясом, — жваві торговки на пероні пропонували свій товар.

— Молоко, сир, — перекрикували вони одна одну. — Осетри, в'ялений омуль, окунці копчені!

Розтягаї з грибами, з рибою, з м'ясом! Кулеб'яка з капустою, з рубаним яйцем і цибулею!

Від розмаїття сибірських частувань перехопило дух. Валентин з товаришами вже з'їли майже всі припаси, приготовані матір'ю, Марією Дмитрівною.

— Дайте два розтягаї з грибами, один з рибою. Три пиріжка з м'ясом, — вибирав Валентин.

Повз пробігли сестри милосердя з їхнього загону Червоного хреста, який прямував в місце призначення — військовий госпіталь в Читі.

— Беріть пельмені, гарячі, пахнуть! — підказали вони чоловікам, поспішаючи сховатися в теплий вагон.

Валентин зі своїм сусідом по купе, головним лікарем загону, купили по порції пельменів і піднялися у вагон.

З сусіднього купе, яке займали сестри милосердя, доносився дівочий сміх.

— А можна окропу? — хтось у вагоні запитав у провідниці.

— Ось рушимо, буде окріп вам, — відповіла вона.

Через хвилин десять поїзд рушив. В купе хірургів, в якому їхав молодий лікар, заглянула одна з сестер милосердя, Надія:

— З'їли пельмені? — запитала вона. — Приходьте до нас на чай, у нас ціла банка варення зі

смородини. І хлопців з сусіднього купе берить з собою.

— Дякую, дівчата, — зараз окріп принесуть, і прийдемо, — відповів начальник загону, Іван Семенович. — Підеш, Валентин? Або знову читати будеш?

— Так я ще не всі книги перечитав, — сказав Валентин.

— Та хіба всі перечитаєш, у тебе ж диплом з відзнакою. Ходімо, Федір Васильович, Вікторе, нехай наш учений займається. Степан Кузьмич! — крикнув він у сусіднє купе. — Дівчата звуть чай зі смородиною пити, бери хлопців, пішли в гості.

— Пельмені доїмо і прийдемо, — відгукнувся Степан Кузьмич, — я як раз шаньги купив.

— Ви йдіть, а я залишуся за речами доглянути, — сказав йому сорокап'ятирічний інфекціоніст Ілля Абрамович.

— Я, мабуть, теж залишуся, — підтримав його сорокарічний вушник Василь Олександрович.

— Ну, тоді ми з Миколою підемо з дівчатами побазікаємо, — Степан Кузьмич наминав з апетитом сибірські пельмені.

Він був терапевтом з чималим досвідом роботи, йому було під п'ятдесят. З ним в одному купе їхав випускник терапевтичного відділення Микола, ровесник Валентина. Йому йшов двадцять сьомий рік.

Надії, яка заглядала в купе хірургів, йшов тридцять другий рік, вона була вдова. Старшою за неї була сорокатрирічна сестра милосердя Марія Федорівна, у якої чоловік та син були на фронті. Вона не витримала і записалася в загін Червоного хреста. Серед сестер милосердя було ще троє молоденьких дівчат: Катруся, Ганна та Ірина.

Валентин ще в Києві на хірургічних курсах в Маріїнській общині сестер милосердя звернув увагу на одну симпатичну дівчину на ім'я Ганна. Йому б і хотілося посидіти з колегами в купе, але він не міг собі цього дозволити, адже йшла Російсько-японська війна, йому, лікарю без практики, треба було оперувати, рятувати людські життя.

Провідниця принесла окріп, Валентин кинув в стакан чайного збору, приготованого йому батьком, Феліксом Станіславовичем Ясенецьким-Войно, провізором за освітою. Молодий лікар перемішав траву в склянці і вирішив написати кілька рядків батькам. «Тайга не грандіозна, не велична, — писав він, — але вона глуха й похмура, вона якесь лісове кладовище... Приходять на пам'ять ті бродяги, що ходили по цій тайзі тисячі верст, і не віриться, що людина стільки могла перенести».

Вінчання

У Читі в евакуаційному шпиталі лазарет розширили до чотирьохсот ліжок з терапевтичним, хірургічним, шкірно-венерологічним, вушним, очним і заразним відділеннями. Госпіталь став одним з найбільших в Росії, таким, що комплектував штат польових госпіталів і керував їхньою лікувальною діяльністю. У штаті було п'ятдесят чоловік.

У госпіталі було два хірургічних відділення, одним завідував досвідчений хірург з Одеси, другим головний лікар загону доручив керувати Валентину Феліксовичу Ясенецькому-Войно, хоча в загоні були ще два хірурга значно старше Валентина.

Молодий лікар відразу ж приступив до оперування хворих. Не маючи спеціальної підготовки з хірургії, він став відразу робити великі відповідальні операції на суглобах, кістках, на черепі, показуючи глибокі пізнання в області анатомії. Це був безцінний досвід для хірурга. Операції були успішними, але доводилося також стикатися з проблемами нагноєння ран, чому в університеті зовсім не вчили.

Головлікар був задоволений роботою Валентина Феліксовича, пацієнти його поважали. Молоденькі сестри милосердя раз у раз поглядали на успішного симпатичного доктора і перешіптувалися між собою. Сам Валентин помічав